

3

Vragenuur: Vragen Dekker-Abdulaziz

Vragen van het lid Dekker-Abdulaziz aan de minister van Justitie en Veiligheid over **het bericht "OM wil particuliere DNA-databanken uit de VS inzetten bij het oplossen van cold cases"**.

De voorzitter:

Dan geef ik het woord aan mevrouw Dekker-Abdulaziz van D66. Zij heeft een vraag aan de minister over een heel ander onderwerp, namelijk over het bericht "OM wil particuliere DNA-databanken uit de Verenigde Staten inzetten bij het oplossen van cold cases". Het woord is aan mevrouw Dekker-Abdulaziz.

Mevrouw Dekker-Abdulaziz (D66):

Dank, voorzitter. Cold cases hebben een enorme impact op nabestaanden van vermoorde mensen en op achterblijvers van vermiste personen. Het is verschrikkelijk als je in eeuwige onzekerheid zit over de dader en wat er is gebeurd met jouw naaste. Ontwikkelingen die de kans vergroten dat de moordenaar wordt gevonden, moeten we dan ook omarmen, want het leed van deze mensen is ongekend. D66 vindt het ook begrijpelijk dat het OM zoekt naar nieuwe, creatieve oplossingen om toch gerechtigheid te brengen in zaken waarin dat met traditionele opsporingsmethodes niet lukt. Maar de minister moet er dan wel voor zorgen dat hierbij de juiste privacywaarborgen in acht worden genomen. Je DNA is je meest wezenlijke persoonsgegevens en daar kunnen we niet lichtzinnig mee omgaan.

Wat D66 betreft is het uitgangspunt dat DNA dat mensen met een bepaalde reden hebben afgestaan niet voor een ander doel mag worden benut. Het OM wil nu twee commerciële Amerikaanse databases gebruiken om afstammelingen hier in Nederland op te sporen. De mensen wier DNA in die database zit, hebben dat verschaft om uit te zoeken hoe hun stamboom in elkaar zit en niet om onderdeel te worden van een strafrechtelijk proces. Het OM zegt dat het feit dat mensen ooit een vinkje hebben aangeklikt, voldoende aanleiding geeft om ervan uit te gaan dat deze mensen het ermee eens zijn dat hun DNA voor strafrechtelijke doeleinden wordt gebruikt. Dat vind ik te kort door de bocht. Mensen hebben ooit ergens een vinkje gezet zonder te kunnen vermoeden dat jaren later in een ander land zomaar hun DNA gebruikt wordt voor een strafzaak. Hun rechtsbescherming is dus afhankelijk van een vinkje dat ze hebben gezet op een website van een Amerikaans bedrijf op een moment dat dit nog allemaal niet speelde en zonder deskundige voorlichting. Dat vindt D66 zeer mager. Als met deze methode cold cases kunnen worden opgelost, moedigt D66 dat aan, maar dan wel met de juiste waarborgen.

Ten eerste, kan de minister garanderen dat dit materiaal uitsluitend zal worden gebruikt voor het oplossen van cold cases en niet voor iets anders? Wordt dit dan ook door de minister ergens vastgelegd? Kan de minister dat toelichten? Hoe en hoelang worden data opgeslagen en hoe wordt de beveiliging van deze data geregeld? Wie krijgt hier toegang toe? Wat D66 betreft moet dit in ieder geval een specifieke wettelijke basis krijgen. Het OM gaat ervan uit dat er een wettelijke basis is, omdat niet in de wet staat dat dit niet

mag. Wederom mager, voorzitter. Wanneer komt de minister met een wettelijke basis daarvoor?

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de minister.

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Voorzitter, veel dank. Ook veel dank voor deze vragen. Het betreft hier volgens mij een heel belangrijke ontwikkeling. Ik heb dit jaar al eerder antwoord gegeven op Kamervragen van het lid Ellian, namelijk dat het OM onderzoekt of en, zo ja, of particuliere genealogische databanken kunnen worden gebruikt in strafzaken. Inderdaad bracht gisteren het Openbaar Ministerie het bericht naar buiten dat het voornemens is om samen met het Nederlands Forensisch Instituut een pilot te starten waarin zij gebruik gaan maken van twee genealogische DNA-databanken in de Verenigde Staten voor het oplossen van volledig vastgelopen ernstige of zeer ernstige strafzaken. Het OM ziet na een nadrukkelijke toets van de juridische, technische en ethische aspecten en de privacy van de in de databank opgenomen personen mogelijkheden om de data in deze zogenaamde coldcase-strafzaken te gebruiken. Een belangrijke overweging hierbij is dat het om twee databanken gaat waarbij de betrokkenen zelf hebben aangegeven dat hun DNA gebruikt mag worden voor specifiek strafrechtelijk onderzoek. Dat kwam in de vraagstelling ook al naar voren. Mensen die dat vinkje niet hebben aangeklikt, worden dus ook niet meegenomen. Het OM meent op basis hiervan en op basis van de werkwijze in andere landen dat dit al zou kunnen, maar als extra waarborg zal de rechter-commissaris eerst gevraagd worden of deze opsporingsmethode ook gebruikt mag worden. Ik waardeer het zeer dat men deze extra waarborg heeft ingebouwd. Er is dus al toestemming gegeven, er wordt eerst getoetst bij de rechter-commissaris en het wordt absoluut alleen voor specifieke cold cases gebruikt.

Voorzitter. Hoewel dat niet gevraagd is, is het misschien goed om nog even aan te geven dat ik geen tegenstander ben, en zeker geen principieel tegenstander, van het gebruik van particuliere genealogische databanken voor strafzaken. Ik wijs op de kansen die dat kan bieden om nabestaanden van ernstige misdrijven duidelijkheid te geven over wat er met hun geliefden is gebeurd.

Uiteraard wil ik net als het Openbaar Ministerie, want dat is echt niet over één nacht ijs gegaan, dat dit zeer zorgvuldig en met inachtneming van alle juridische en ethische aspecten gebeurt. Het is dus heel goed dat de rechter er ook aan te pas komt. Ik kan tegen D66 zeggen dat ik ervoor zal zorgen dat ik op basis van de uitkomsten van de pilot van het OM en de reactie van de rechter voor de zomer met informatie naar de Kamer kom. Daarin zal ik ingaan op hoe een en ander eruit heeft gezien en hoe deze databanken daar een rol in hebben gespeeld. Volgens mij heb ik dat ook al toegezegd richting de heer Ellian. Ik zeg dat ook graag toe aan D66.

Mevrouw Dekker-Abdulaziz (D66):

Als ik de minister zo hoor, ben ik niet helemaal gerustgesteld. Het zou niet de eerste keer zijn dat een opsporingsdienst uit de bocht vliegt met een te ruim geformuleerde bevoegdheid. Eerder bleek dat de politie van ruim 9 miljoen

mensen die ooit getuige of slachtoffer waren of aangifte hebben gedaan, onterecht persoonsgegevens bijhield. Dat maakt mij er niet helemaal gerust op dat dit soort instanties zorgvuldig met het DNA-materiaal zal omgaan. Zeker als het gaat om de privacy en DNA is er een specifieke grondslag nodig en moet daar adequaat toezicht op worden gehouden. Ook bij een pilot draait het hier om het DNA van onschuldige mensen. Hoe gaat de minister regelen dat er voldoende toezicht wordt gehouden op de doelbinding, de toegang en de beveiliging van deze data? Op welke termijn wil zij de Kamer hierover informeren?

Minister Yeşilgöz-Zegerius:

Zoals gezegd, ben ik van mening dat het Openbaar Ministerie juist het hele proces zeer zorgvuldig invult en een extra waarborg inbouwt door de rechter-commissaris om toestemming te vragen. Ik kan deze aanvullende vragen dus niet plaatsen. Ik kom voor de zomer met de uitkomsten van de pilot richting de Kamer. Ik zal ervoor zorgen dat ik dan ook expliciet op deze elementen inga. Ik doe deze toezegging om het verhaal wat rond te krijgen, ook gezien de zorgen die hier leven.

Mevrouw Dekker-Abdulaziz (D66):

Ik hoor de minister niks zeggen over wie precies toegang krijgt tot de data. De extra waarborg is alleen inschakeling van de rechtercommissaris, maar er is nog geen wettelijke basis. Ik krijg graag voor de zomer de informatie. Ik wil tot slot nog benadrukken dat D66 voorstander is van het gebruik van nieuwe, creatieve manieren van opsporing bij cold cases in het belang van nabestaanden, maar alleen onder de voorwaarde dat er voldoende waarborgen zijn om de privacy van onschuldige mensen te beschermen.

Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Ik zie de minister knikken. Ik wil de minister van Justitie en Veiligheid bedanken voor haar aanwezigheid hier. We gaan snel door met de laatste mondelinge vraag, van mevrouw Leijten van de SP.